

ELŐFIZETÉS

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egy évre	180 Lei.
Fél évre	90 Lei.
Egy negyed évre ...	45 Lei.
Egy óra	15 Lei.

Hirdetések árszabás szerinti díjazás mellett vétetnek fel.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és Csanádi Egyesült Vas-
utak palotájában.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Vállalat
Bulevardul Regele Ferdinand I.
(József főherceg-ut) 22. szám.

TELEFON-SZÁM 151.

ARAD, 1921.

Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF.

Péntek, november 4.

A leu.

BUCURESTI. Egy bucurestii lap hosszabb cikket közöl egy szakember tollából, amelyben a leu esésének okait fejtegeti. Rámogat arra a helytelen feltevésre, hogy a leu árfolyama a külföldön azért esik oly rohamosan, mert igen sok bankjegyet csempésznék külföldre. Szerinte ez nem ok, mert a nagy ellenőrzés mellett senki sem kockáztatja meg nagyobb összegnek a kicsempésztését, másrészt erre nincs is szükség, mert a bankok útján olyan összegeket utalhat át mindenki, a melyent éppen akar. A bankjegy tehát az országban marad és mégis óriási spekulációk történhetnek a külföldön, mert az effektív leu bankjegy kifizetéséről, vagy román kifizetésekről szóló átutalásokkal éppen olyan spekulációt folytatnak külföldön, mintha effektív bankjegyek lennének. Ha csak kereskedők részéről és csupán árubevásárlások céljára történnek az átutalások, ez nem jelentene sokat az ország valutájának romlására, különösen ha az importot erősen megszorítanák, csak hogy az átutalások legnagyobb része spekulációból történik.

A cikkíró felhívja a kormány figyelmét erre a körülményre és azt javasolja, hogy a kormány tiltsa be az átutalásokat, illetve állítson fel speciális bizottságokat, amelyek csupán indokolt esetben adjanak engedélyt az átutalásra. A kereskedők árubevásárlás céljára megengedhetőnek tartja az átutalást, de ezekről az engedélyekről jegyzéket kell vezetni és a kereskedő záros határidőn belül igazolni tartozik, hogy a külföldön vett árut behozta, ellenkező esetben szigorú büntetésben részesítendő.

Ugyanezt az eljárást javasolja a külföldi valutákra, frankra, márkára, dollárra stb. vonatkozólag is, azaz ilyen valuták átutalására is csak azok kapnának engedélyt, a kik igazolják, hogy a fenti valutákért árut akarnak vásárolni. Ily formán elérhető lenne, hogy a külföldi valuták iránti kereslet, a mely eddig csak valutaspekuláció eredménye volt, csökkennék és ez a leu emelkedését természetesen maga után vonná. Reméli a cikkíró, hogy a kormány szintén magáévá teszi a javaslatot, a mely szerinte egyedül látszik alkalmasnak a leu kurzusának emelésére.

A trónfosztó törvény.

Magyarország továbbra is királyság marad. — Lemond a kormány

BUDAPEST. A minisztertanács tegnap elfogadta a detronizálásra vonatkozó törvényjavaslatot. A mai pártközi értekezleten véglegesen megállapodtak a szövegben. A detronizáció után valószínűleg kormányválság lesz.

BUDAPEST. A mai pártközi értekezleten a két kormányzó párt megegyezett a trónfosztó törvény javaslat szövegében és indokolásában. A trónfosztó törvényjavaslat a következő:

Törvényjavaslat IV. Károly Őfelsége uralkodói jogainak és a Habsburg ház trónörökösödésének megszüntetéséről.

A magyar nemzetet viszon-
tagságos történelmének gond-
terhes küzdelmei között már
sokszor sújtották a balsors csa-
pásai, de a szomorú emlékek
mellett dicső múltjában mindig
össze tudta egyeztetni állami
életének feltételeit alkotmányá-
nak alapelveivel. Az évszázadok
tapasztalatainak építő munkája
nem emelte alkotmányjogi elvé
az örökös király trónfosztásá-
nak lehetőségét. A trianoni bé-
keszerződés sem róta rá a nem-
zetre a trónfosztás lehetőségét.
Most mégis a békeszerződés-
ben is biztosított állami függet-
lenségének ellenére a nemzeti
ezt követelik. A nemzetgyűlés

ínnepélyesen óvást emel az or-
szág belső ügyeibe beleszó-
ló ily beavatkozás ellen. Mindazon-
által a léteért küzdő nemzet élet-
ösztönétől kényszerítve a nem-
zetgyűlés, hogy a haza fennma-
radását fenyegető veszedelmet
békés uton elháríthassa, ki-
mondja:

1. §. IV. Károly uralkodói jo-
gai ezennel megszűnnek.

2. §. Az 1723 évi I. és II. tör-
vénycikkekben foglalt prag-
matica sanctio, amely az ausztriai
Ház (domus austriaca) trónörö-
kösödési jogát szabályozta, ha-
tályát veszti és ezzel a király-
választás előjoga a nemzetre
visszaszáll.

3. §. A nemzet a királyság
ősi államformáját változatlanul
fenntartja, de a királyi szék be-
töltését későbbi időre elhalasztja
és utasítja a miniszteriumot,
hogy eziránt az arra alkalmas
időben javaslatot tegyen.

4. §. Ez a törvény kihirdetése
napján lép életbe.

BUDAPEST. A lapok értesüle-
se szerint a trónfosztás törvénybe
iktatása után a Bethlen kormány
lemond. Az új kabinet alakítására
Bethlen kap megbízást. A kor-
mány összetételében változások
lesznek.

A csehek nem szüntetik be a mozgósítást

(A nagyantant a Habsburg-ügygel megoldottnak tartja a helyzetet.)

PÁRIS. Itteni diplomáciai kö-
rökben a kisantant magatartását
jogosulatlanak tartják. A nagy-
hatalmak belgrádi és prágai kö-
veteik útján tudatják, hogy a
Habsburgok trónfosztásával szá-
mukra a magyarországi kérdés
kielégítő megoldást nyert és a
kisantant többi követeléseit nem
támogatják.

BUDAPEST. A kisantant ed-
dig nem tett intézkedéseket a
katonai készülődések beszünteté-
sére, illetve a normális viszonyok
helyreállítására. A cseh sajtóiro-
da közléséből megállapítható,
hogy mindaddig nem lesz demo-
bilizáció, amíg a Habsburg-ház
detronizálása Magyarországon
törvénybe iktatva nincs.

BUDAPEST. A Bécsből Bu-
dapestre érkezett Magyar Ten-

ger és Folyamhajózási R. T.
József főherceg nevű hajóján a
csehek lefoglalták a magyar pos-
tát. A hajón szállították a külügy-
miniszterium részére feladott há-
rom ládát a csehek lefoglalták,
ugyszintén a magyar posta na-
gyobb küldeményét.

BÉCS. Prágai hírek szerint
teljes az egyetértés a nagy és
kisantant között és így megszűnt
a fegyveres intervenció vesze-
delme. A helyzet csak akkor éle-
ződik ki újra, ha a magyar nem-
zetgyűlés elutasítaná a Habsburg
ház detronizálására vonatkozó
javaslatot. Tegnap a párisi cseh
követ közölte a francia külügy-
miniszterrel, hogy a cseh kor-
mány megnyugvással látta a
nagyköveti tanács állásfoglalását
a Habsburgok detronizálásával
szemben.

A kormány helyzete szilárd

(Maniu és Bratianu megegyeztek.)

BUCURESTI. Az Indreptarea
a fővárosi sajtónak a kormányvál-
ságra vonatkozó híreit cáfolja. A
lap megállapítja, hogy a kormány
helyzete megingathatlanul szilárd.
Maniu újbóli felbukkanása az In-
dreptarea szerint felette meglepte
a liberálisokat. A lap is azt hiszi,
hogy Bratianu újra megkezdi tár-
gyalásait Maniuval.

BUCURESTI. Az Adeverul ar-
ról értesül, hogy Bratianu és Ma-
niu már megegyeztek. A meg-
egyezős híret élénken kommentál-
ták a cluji parasztpárti gyűlésen.
A nemzeti párt cáfolja a meg-
egyezősést. A lap megállapítja, hogy
Maniu királyi kihallgatása siettetni
a válság megoldását.

A Simplon nem megy Magyarországon keresztül

BUCURESTI. A CFR. igaz-
gatóságának közbenjárására a
belgrádi közlekedésügyi minisz-
ter hozzájárult ahhoz, hogy ok-
tóber 28-tól kezdődőleg a Simplon
Zentán keresztül közlekedjék. Ez
intézkedés folytán a Simplon nem
érintené ezután Magyarországot,
hanem Romániából indulva, Ju-
goszlávián, Olaszország és Sváj-
con keresztül megy Franciaor-
szágba. Ezek szerint a Simplon-
vonattal utazóknak magyar vizum-
ot szerezni szükségtelen.

Nincs járvány a megyében.

(Feloszlatták a Curticin járvány-
kórházat.)

A nyáron igen erős mértékben
léptek fel a legkülönbözőbb járvá-
nyos betegségek a megyében és
alig volt járás, ahol a járvány
több áldozatot ne követelt volna.
Curticin ennek következtében kü-
lön járvány kórházat kellett léte-
síteni, amelyben a mai napig nagy
számu járványos beteget ápoltak.
Dr. Bradean Atanas megyei főor-
vos még idejében megtett minden
óvintézkedést a járványos beteg-
ségek tovább terjedésének meggát-
lására és ennek köszönhető, hogy
a nagy mértékben fellépett járvá-
nyoknak aránylag kevés áldozata
volt. A megyei főorvoshoz most
beérkezett jelentések szerint a me-
gye összes járásában teljesen
megszűnt a járvány úgy, hogy
még Curticin is fel lehetett oszlat-
ni a járványkórházat. A főorvos
megengedte az összes iskolák meg-
nyitását.

Módosítják a lakástörvényt

(A felmondást felfüggesztik 1925. április 1-ig.)

BUCURESTI. A lakbérleti törvény módosítására kiküldött bizottság elhatározta, hogy a lakbérleti szerződések tartamát 1925. április 1-ig meghosszabbítja. Ez időpontig az építkezés várható fellendülése folytán a kényszerítő intézkedések megszüntethetők lesznek.

Miután sem az új lakbérleti törvényből, sem pedig a végrehajtási rendeletről nem lehet kivenni, a rég lakókkal szemben a szabad lakfelmondhatást és lakbéremelést, a törvényhozói, vagy összminiszteri döntéskorrigálásig törvénytelen a felmondás és lakbéremelés. A bucarestii lapok már közlik a kormány által elkészített kész törvényjavaslatot, amely világosan megmondja, hogy egyelőre minden felmondás fel van függesztve 1925. év április 1-ig és különben is kivételesen csak két esetben engedi meg a felmondást és pedig: 1. Békeidőbeli háztulajdonosnak megengedi a felmondást, ha nem lakik a saját házában; 2. a házasság elmozdítása céljából megengedi a törvényjavaslat egy lakásra nézve a felmondást oly házában, amelyet a házasság hozományképpen kaptak.

Ami pedig a lakbéremelést illeti: lakásoknál a lakbér legfeljebb 80 százalékkal, butorozott szobáknál 100 százalékkal és fizethelyiségeknél legfeljebb 200 százalékkal emelhető, de kiszámítási alapul csak a békeidőbeli, illetve 1915-beli házbér veendő, de ezen házbéremelést is redukálhatja a lakbérleti bizottság az esetben, ha a háziur lakóitól az adók aránylagos viselését is követeli.

A vonatok fűtése.

Mit tárgyalt a vasúti konferencia?

BUCURESTI. A CFR-vezérigazgatóságánál a különböző szolgálati ágak igazgatói tanácskozásra ültek össze. Ez alkalommal a következő ügyeket intézték el: 1. A személy és gyorsvonatok teljes világítása és mielőbbi fűtése. 2. A CFR. erdélyi magyar tisztviselőinek legfőleg 6 hónapra a régi királyságba való áthelyezése és régi királyságbeli tisztviselőkkel való helyettesítése. Ezek az áthelyezések csak olyanokkal történhetnek meg, akiknek lakásuk van, hogy így kölcsönösen egymás lakását foglalhassák el. 3. Csomagszállító gyűjtővonatok forgalomba helyezése az ország egész területén. 4. A vonatkiszolgáló személyzet havi háromnapos pihenő idejének leszállítása. A díjkiosztás sérelmeinek tanulmányozására bizottságot küldtek ki. A fűtés és világítás tárgyalása során a IV. oszt. személyszállító kocsik beszüntetését határozták el, mert ezeket nem lehet fűteni és világítani.

Elítélték a gyilkos fodrásznőt.

(Három és fél év a szerető meggyilkolásáért.)

Szenzációs tárgyalás volt ma délelőtt az aradi törvényszéken, amely ma tárgyalta Berár Rózának, a szeretőjét meggyilkolt Halteri fodrásznőnek bűnperét. Annak idején részletesen megírta az Aradi Közlöny, hogy Berár Rozália szeretőjét, Kugler Józsefet több baltaütéssel meggyilkolta. Berár Rozália a meggyilkolt férfit éjszaka egy óraker körülcolta az utcára és ott a ház előtt letette, hogy ezzel elhárítsa magáról a gyanút. Egy óra után egynehány perccel egy rendőrtiszt belebotlott a holttestbe. A nyomozást megindították s még az éj folyamán sikerült letartóztatni Berár Rozáliát.

(Nézzétek a Rózsit.)

Feltűnően nagyszámú közönség hallgatta végig a mai tárgyalást. Az egész rácfertály legjellegzetesebb alakjai, Berár Rózsikuncsaftjai, tollaskalapú nagyságák s a barátnői, olcsó ruhás kipirosított arcú manikűrös lányok szorongtak a teremben. Mikor Berár Rózsát bevezették a terembe a fegyveres fogházőrök, általános csodálkozás futott végig a közönségen. S egyszerre suttogták az ismerősök: Nézzétek a Rózsit! Berár Róza köztudomás szerint állandóan kócos volt, ruházata feltűnően hanyag és piszkos. A tárgyalás napjára azonban simára lefésülte a haját és tiszta ruhát öltött magára. Jól öltözött külsejének, szőlő ismerősei tetszsnilyánitása, akik valamennyien egyöntetűen megállapították, hogy Rózsának használt a fogság. Berár Rozália minden különösebb izgalom nélkül mondotta el a gyilkosság legborzasztóbb részleteit és szinte kérkedett az igazsággal:

—Azért öltem meg, mert szerettem. Elmondotta, hogy hirtelen felindulásában követte el tetteit. Kugler állandóan zsarolta őt és ha nem tudott neki pénzt adni, ütötte és verte. A gyilkosság napján is összeverekedtek és ő dühében egy baltával hátulról fejbe verte Kuglert, aki elszedült az ütéstől s a földre zuhant. Ezután addig verte, míg meghalt. A többi részletre nem emlékszik, csak a holttest elszállítására, de akkor sem volt beszámítható állapotban.

(Mit mondanak a tanúk.)

Az első tanu Orgovics rendőrtisztviselő volt, aki hosszas beszédben színes szavakkal adta elő vallomását. Elmondotta, sűrű sötét éjszaka egyik éjszakai mulató felé vette útját. A Halterén egy szer egy emberi testbe ütközött. Előbb azt hitte, hogy egy alvó ember fekszik a földön. De mikor kezét megérintette, hogy talpra állítsa, rémülettel tapasztalta, hogy az jéghideg. Gyufát gyújtott és meglátta, hogy egy holttest vérben ázva fekszik a járdán. Azután részletesen elmondta, hogyan fogták el Berár Rózsát. A következő tanu Link Jakab esztergályos volt, aki bőbeszédűen adta elő jelentéktelen vallomását. Elmondotta, hogy tudomása volt róla, hogy Kugler és Berár többször verekedtek. Kugler több ízben mondotta neki, hogy sze-

retne megszabadulni a Rózsától, sőt egy ízben eldicsekedett vele, hogy kidobta a „tyukot.“ Rosenblüh István korcsmáros azt vallotta, hogy Kugler nála is nagyon sokat költött és tudomása volt róla, hogy Berár Rozália pénzeli. Több tanu nem volt. Ekkor egy rácfertályi alak törte magát keresztül a közönségen s odaállt az elnöki emelvény elé:

— Nagyságos törvényszéki urak! mondotta. Eskü alatt akarok vallani. Kugler József becsületes ember volt. Ez a bestia az oka mindennek.

A fogházőrök leintették az erőszakkal vallani akaró hivatlan tanut. A bíróság ezután feltette a kérdést, hogy kívánják-e a felek a bizonyítás kiegészítését. Dr. Hotoran Victor védő kérte még két tanu kihallgatását. A bíróság ezután a bizonyítási eljárás végét jelentette be.

(Három és fél évi fogház.)

Dr. Bauer Félix ügyész szándékos emberölés büntetvével vádolta Berár Rozáliát. Dr. Hotoran Victor ügyvéd védőbeszédében érzésteljes szavakkal bizonyította, hogy Berár Rozália hir telen felháborodásában követte el tetteit. Kugler József haszontalan ember volt, aki kihasználta szeretőjét és miután minden vagyonából kiforgatta, ott akarta hagyni. A bíróság ezután ítélethozatalra vonult vissza. Félőrai várakozás telt el a legfeszültebb izgalomban. Berár Róza komoran nézett maga elé. Nyílt ismét az alzó, bevonult a törvényszék és Bittó József táblabíró tanácselnök kihirdette az ítéletet: A bíróság elfogadta a védelem álláspontját és Berár Rózsát erős felindulásában elkövetett szándékos emberölés büntetvében hűnősnek mondotta ki s ezért 3 és fél évi fogházra ítélte. Berár Rozália csodálatos egykedvűséggel fogadta az ítéletet és ismerőseinek köszöntését fogadva hialadt végig a folyosón a fogház felé. Mögötte két szuronyos hőrtőőr fegyvere csillogott.

Irodalom és művészet.

* Faust — Tyrón Silvával. Szombaton este Faust opera kerül színpadra. Az idei szezonban először tűzte műsorra az igazgatóság ez operát amelyben Margitot Tyrón Silvia énekli. Az érdekes és művészi ígérkező előadást Róna Dezső rendezte, Csányi Mátyás vezényli. A többi főszerepeket Halmos Mici, Tibor Lóri, Róna Dezső, Ocskay Mihály és Ladiszlav éneklik. Jegyek az előadásra a színházi pénztárnál kaphatók.

* Vasárnap délután Leányvásár. Barics Gyula vendégfellépéssel kerül színpadra vasárnap délután a diadalmas sikert ért Leányvásár operett. A főszerepeket Halmos Mici, Szeghő Lili, Benkőné, Sebestyén, Inke és Faludy játsszák. Ezen előadásra a mérsékelt áru jegyek a színházi pénztárnál már válthatók.

* Tizenharmadszor a Szerencsetánc. Vasárnap este éri meg tizenharmadik előadását az idei szezon eddig legnagyobb sikert arató operettje a Szerencsetánc. Egy hónappal ezelőtt volt a darab bemutatója s azóta már tizenkét zsuffol házat vonzott. A vasárnap esti

előadás a premieri szereposztásban és ragyogó kiállításban kerül színpadra. Jegyek korlátozott számban a színházi pénztárnál válthatók.

* Öngyásága táncosa. Hétfőn este kerül bemutatásra a budapesti Magyar Színház pompás műsordarabja, az Öngyásága táncosa kacagató vígjáték. Egy hónapja készül már a színházrulat a remek darabra, amely biztosan Aradon is nagy sikert és felt házat fog elérni.

* Lotti ezredesei. Jövő hét operett-reprize Lotti ezredesei lesz. A mulatságos és kedves zenéjű operett Aradon legutóbbára ezelőtt tíz évvel ment. Az openett-személyzet nagy buzgalommal készül a reprizra, amely az előjeleket tekintve, nagy sikerhez juthatja a színházat.

* Waldbauer — Kerpely vonós-nyéves november 9 és 10-ikén Aradon hangversenvez a Kulturpalotában. Jegyek Blochnál.

MOZI * Henny Porten — az Uránia-ban. Anglia történelmének egyik legizgalmasabb fejezetét hozza elénk az Uránia filmjudozsága: Boleyn Anna-VIII-ik Henrik angol király drámai eseményekkel átszőtt szerelmi élete elevenedik meg szemünk előtt. Henrik király tudvalevően a szerelemben a gyakori változatosságot szerette s hogy ezt elérhesse, nem riadt vissza a legkegyetlenebb eszközöktől sem. Első hitvesét elhagyta a tüneményes, szépségű Boleyn Annáért, akihez való vonzalma azonban szintén rövid életű volt. A király hitvesének egyik udvarhölgyét tüntette ki kegyeivel, de a királynétől óvárta, hogy hi maradjon hozzá. Két szerelmes lovag versengett a szépséges királyné kegyelér s mikor ez VIII. Henrik fülébe jutott hitvesét ártatlannul a hóhér kezére juttatta, hogy helyét a királyi házában szeretője foglalhassa el. Ezt a megrázó történelmi drámát stilszerű korfestésben mutatja be az a 6 felvonásos nagyhatású film, melyet péntektől kezdve vetít az Uránia. A címszerepben Henny Porten, a bájos német mozicsillagot látjuk visszatérni.

* Uray Tivadar — az Apollóban. Uray Tivadar az aradi származású kiváló tehetségű magyar művész játsza az egyik főszerepet a „Se ki se be“ című frapáns vígjátékban, melyet péntektől kezdve mutat be az Apolló-színház. Urayn kívül még olyan nevekkel találkozunk a szereplők között, mint Haraszi Hermin, Gyárfás Dezső, Z. Molnár, Somogyi Nusi stb. Ez egymaga is elég garancia a film értékére nézve, amelynek szellemesen fölépített meséje csak újabb biztosítéka annak, hogy nem mindennapi vígjátékon szórakozhatik az aradi közönség. A mulató jelenetek, a groteszk helyzetek és a szereplők komikuma bizonyára feledhetetlen perceket fognak szerezni a publikumnak. A Corvin-filmgyár állította ki az ötletes filmet, amelynek rendezése mint művészi munka külön figyelmet érdemel.

— Jön a tél. Bécs. Stájerországi jelentések szerint a tegnapi hőmérséklet tíz fokkal volt alacsonyabb, mint tegnapelőtt. A magasán fekvő állomásokról mindenünnen havazást jelentenek, így a 300 méter magasságban fekvő Gleichenbergből és Klagenfurtból is. — A svédországi Malmóból jelentik, hogy a hatalmas hóviharak következtében a távíróforgalom egész Közép- és Észak-svédországgal megszakadt. A Jütländ félsziget északi részén tegnap óriási hóvihar volt. A havazás olyan erős volt, hogy több vasúti vonalon megszünt a vasúti forgalom.

Aki ötször ment férjhez

(Hatvan éves asszony, 22 éves férfi.)

Az elmúlt napokban érdekes házasságkötés történt a városi anyakönyvi hivatalban. Stern Izsó 22 éves kereskedő esküdtött örök hűséget özvegy Mihályffy Jakabné született Virágh Zsuzsának. A házasságnak az kölcsönöz különös érdekességét, hogy a 60 esztendőes Zsuzsa asszony most lépett immár törvényesen ötödször házasságra. Első férjétől jogérvényesen elvált a többi pedig valamennyi az idők folyamán, szépen sorrendben jobblétre szenderült. Amint a fiatal pár eltávozott az anyakönyvvezetőtől a csinos megjelenésű 22 éves férj olyan szerelmes ragaszkodással karolt bele özvegyjébe, hogy szinte meglepett a dolog. Ez több mint érdekesség — gondoltam magamban és nyomban elhatároztam, hogy meglátogalom Sternéket. Tekintettel a hónap elsejére, kocsival vágtam neki Sternék Középcéjében lévő lakásának. Nagy fehér ház. Talán 30 lakó is lakhatik benne. A kocsizörgésre néhány meztelbős gyerek fut ki az utcára. Kérdőzködéseimre elmondják, hogy a „Zsuzsa néni” tényleg itt lakik, de ilyenkor ebéd után nem szabad hozzá bemenni, mert akkor nagyon dühös ha felébrednek. Én mégis bezörgöttem az ajtó. Egy husz év körüli felüdüző csinos leány nyitott ajtót. Amint később megtudtam. Virágh Zsuzsa leánya. Mikor érdeklődtem tőle, hogy itthon van-e Sterné asszony, elkacagta magát:

— Tetszik tudni még igen furcsa ez a megszólítás, mert csak egy hete, hogy ideköltözött hozzánk Stern ur.

Zsuzsa asszony, ugyilátszik, álmából ébredt fel és kilépett a másik szobából, majd látva, hogy idegen ember óhajt vele beszélni, zavarban kért bocsánatot, hogy átöltözzék. Addig a leánnyal beszélgettem, aki csakhamar elpanaszolta baját. Stern ur eleinte őt akarta feleségül venni, de mikor megfudta, hogy minden vagyon a mamájáé, átpártolt ahhoz. Csakhamar előjött Zsuzsa asszony. Pontyola volt rajta. Elmondtam neki, hogy újságíró vagyok és szeretnék írni róla valamit, mert elvégre is nem mindennapos dolog ötször férjhez menni. Zsuzsa asszony arcán boldog mosoly futott végig és tetefetét szerénységgel beszélt:

— Tetszik tudni, fő a csizó. Beszél-ni kell tudni a férfinép nyelvén. Sokan rosszat beszélnek rólam, hogy ilyen öreg fejjel ment férjhez mentem. De hiszen öreg asszony nem vén asszony. Többet érek én sok fiatalnál.

Itt nagyon jelentőségeltjesen kacsin-tott. Kértem, hogy mondja el milyen házassági tapasztalatokat szerzett.

— Én minden férjemmel jól éltem. Az isten nyugosztalja őket. Pechem volt, beteg lett valamennyi, de isten lássa lelkemet, valamennyit illően megsíraltam. Rám nem beszélhetnek rosszat.

Stern Izsó lépett be a szobába. Kifényesedett kék ruha volt rajta. Szerelmesen csókolta meg feleségét, szinte kérkedve boldogságával. Sieva hagyta ott őket. Kinn az udvaron Zsuzsa néni leánya várt és a lelkemre kötötte, hogy okvetlenül írjam meg az újságba, hogy ő eddig csakis azért nem tudott férjhez menni, mert az édesanyja minden ideálját elcsábította. Vigasztaltam, hogy most már másképp lesz minden, de a leány lemondóan intett:

— Dehogy, öt ember sem elég annak, olyan kutyus rossz természete van. És a 20 esztendőes szép leány sirva borult rá a zsírtól mocskos, hagymaszagú asztalra. (S. E.)

A detronizálás a magyar nemzetgyűlés előtt.**A kereszténypárt tiltakozása. — A kiscgazdák megszavazzák a törvényt. — Izgalmak a parlamentben**

BUDAPEST. A miniszterelnökségen tartott pártközi értekezleten gróf Apponyi Albert megkérdezte gróf Bethlen miniszterelnöktől, van-e garanciája a kormánynak arra, hogy a kisantant a trónfosztáson tulmenő követeléseit nem fogja-e fegyveresen forszírozni. A tótföldön erre vonatkozólag plakátok jelentek meg. Gróf Bethlen kijelentette, hogy mielőtt a minisztertanács elfogadta a nagyantantnak a trónfosztásra vonatkozó kívánságát, megnyugtatót kapott a nagyantant budapesti képviselőitől, hogy a nagyantant visszautasítja a kisantant minden további követelését és ennek minden körülmények között érvényt szerez. A magyar kormány csak ilyen garanciával volt hajlandó arra, hogy a nagyantant kívánságait teljesítse. Gróf Apponyi bejelentette a pártközi konferencián, hogy a törvényjavaslat kapcsán deklarációt terjeszt elő és azután kivonul az ülés-teremből.

(A keresztény-párt tiltakozik.)

Felszólalt még Milotay István, aki azt javasolta, hogy a keresztény párt a törvényjavaslat tárgyalásában ne vegyen részt, hanem testületileg vonuljon ki az ülésteremből. Gróf Bethlen miniszterelnök azt válaszolta, hogy a kormány vagy keresztülviheti ki kívánságait a pártban, vagy pedig lemond.

Vita után határozati javaslatot fogadtak el, amely szerint a párt a leghatározottabban állást foglal a külső hatalmaknak a békeszerződés kereteit túlhaladó minden követelése ellen, amely a nemzet függetlenségét sérti és amely ellenkezik a békeszerződésben biztosított nemzeti önrendelkezési joggal. Szükségesnek tartja a párt, hogy a békeszerződésnek

A magyar nemzetgyűlés ülése.

BUDAPEST. Az országház környéke teljesen néptelen volt. A folyosókon korán gyülekeztek a képviselők, akik jóformán teljes számban jelentek meg, a legtöbbje feketében. A karzatokon gyéren mutatkozott közönség, csak az ülőhelyekre szolgáltatott ki névre szóló belépő jegyeket. Délelőtt fél-tizenegy órakor Gaál Gaszton elnök megnyitotta az ülést és előterjesztéseket tett a szünet közben felhalmozott anyagról. Felolvastatta a pápa levelét, amelyben a szibériai magyar hadifoglyok hazaszállításánál támogatás és anyagi segítségét igéri meg. Az elnök ezután bejelentette, hogy a királyi ügyészség lázadásban való részvétel miatt gróf Andrássy Gyula, gróf Sigray Antal, Benicki

ezen flagrans megsértése miatt a népszövetségnek keresetessék orvoslás. Kijelenti a párt, hogy a hatalmak fellépése a nemzeti kényszerhelyzetbe sodorta és ezért szabad cselekvésében és önrendelkezési jogában súlyosan van gátolva. Azonban a külső kényszer hatása alatt benyújtott törvényjavaslatnak törvényerőre emelkedéséért az országot fenyegető háborus veszedelmek figyelembe vétele mellett sem vállalhatja a felelősséget. Végül kimondotta a párt, hogy miután a szavazás mindenkinek leg-súlyosabb lelkiismereti kérdése, azt nem teszi pártkérdéssé. A határozati javaslatot egyhangulag elfogadták.

(Ha kivonulnak . . .)

A kiscgazda párt értekezletet tartott, amelyen egyhangulag hozzájárult a detronizációs törvényjavaslatához. Gróf Bethlen miniszterelnök elmondotta, hogy a nemzetgyűlésnek rövid beszéd kísérelében beterjeszti a trónfosztásról szóló törvényjavaslatot. A Ház a törvényjavaslatot a közjogi bizottsághoz utasítja és felszólítja, hogy nyomban tárgyalja le. Erre az időre az ülést felfüggesztik. A közjogi bizottság jelentése után az elnök azt fogja indítványozni, hogy a törvényjavaslat tárgyalását a pénteki ülésre tűzzék ki. Kovács István felvilágosítást kért a keresztény párt magatartásáról, mert ha ez a párt a javaslat megszavazása előtt kivonulna, a kiscgazda párt a javaslatot nem az eredeti formában szavazza meg, a mit kizárólag csak azért tesz meg, hogy a nemzetgyűlés állásfoglalása a válságos időkben méltóságteljes és egyhangu legyen, hanem olyképen szavazza meg a törvényjavaslatot, hogy a kiscgazda párt ezzel többször leszögezett, minden külső befolyástól ment közjogi álláspontját iktatja törvénybe.

Ödön és Rakovszki István kiadástát kéri. Az ügyet átteszik a mentelmi bizottsághoz. A keresztény pártban ingerült közbeszólások hallatszottak. A kiscgazda párt zajosan helyeselt és erről az oldalról a következő felkiáltások hangzottak:

— Mentelmi joguk dacára le kellett őket tartóztatni! Tettenérés esete forgott fenn!

Gróf Bethlen István miniszterelnök kijelentette, hogy a történetekért vállalja a teljes felelősséget.

(Izgalmas jelenetek.)

Ezután hialalos csendben gróf Bethlen István miniszterelnök be-terjesztette a trónfosztásról szóló

törvényjavaslatot, amelyet lapunk más helyén közlünk.

Szmrecsányi György közbekiáltott: Éljen a király!

Két-három ajakról gyenge visszhangként hallatszott az éljenzés. A kiscgazdapárttól odakiállították Szmrecsányi felé: — *Hazaadulól!* Izgatott ellentmondások röpködtek a kereszténypárt oldaláról.

— Éljen a nemzet! Ti gyászmagyarok! replikáltak a kiscgazdák.

A keresztény pártból vissza-kiáltották: Kivitelí magyarok!

(Mentelmi sérelmek.)

Gróf Bethlen István miniszterelnök kérte, hogy az igazságügyi és közjogi bizottság nyomban tárgyalja le a törvényjavaslatot és azonnal tegyen jelentést a Háznak addig pedig az elnök rendeljen el szünetet. Friedrich István bejelentette mentelmi jogának megsértését és elmondotta letartóztatásának ismert részleteit.

Teljes hétig volt lezárva és kérdésére azt közölték vele, hogy a kormány rendeletére tartóztat-ták le. Orvoslást követel. Weiss Konrad is bejelentette mentelmi jogának megsértését. Letartóztat-ták és néhány óra múlva szabadon bocsátották. Azt sem tudja, hogy miért fogták el. Hornvánszky Zoltán bejelentette Zakány Gyula mentelmi sérelmét, akit az országos főkapitány parancsára tartóztat-tak le. A bejelentéseket kiadták a mentelmi bizottságnak. Végül Rassay Károly és Giesswein Sándor jelentették be mentelmi joguk megsértését. Ezután az elnök felfüggesztette az ülést.

Börgvár a keményítő-gyárban.**(A város nem ad engedélyt.)**

Megírta az Aradi Közlöny, hogy az Óvár-téren az egykori keményítőgyár épületében egy regatbéli konzorcium börgyárát szándékozik létesíteni. Az érdekeltég már tárgyalásokat folytatott az épület tulajdonosával, hogy az épületet megvásárolja. A tárgyalások, ugyilátszik eredményre vezettek, mert a Banca de Scont romániai bankcég képviselőjében Niculescu Joan igazgató kérvényt nyújtott be a tanácshoz, melyben engedélyt kért a börgyár felállításához. A városi tanácsban az a vélemény alakult ki, hogy a nyersbőrök készítése kellemetlen büzt terjeszt, ezért nem javasolja a börgyár felállítását. A konzorcium erre újabb kérvényben arról értesítette a város vezetőségét, hogy a bőrök ki-készítését olyan modern, praktikus módszerrel végzik, hogy az semmiféle büzt nem terjeszt. A városi tanács holnap egy bizottságot küld ki a telep megvizsgálására. A bizottság javaslatot fog tenni, hogy a börgyár felállítható-e és a környék lakóinak nem egészségtelen-e a nyersbőrök ki-készítése?

Goga miniszter

az erdélyi magyar színházak váltságáról.

Goga Oktavián művészetügyi miniszter, aki jelenleg Clujon tartózkodik, az alábbi megfigyeléseit közölte egy újságíróval a színházügyben végzett erdélyi körútjának eredményeiről:

— Mikor miniszter lettem, tízenny magyar színházat találtam Erdélyben. Most is ugyanannyi van. Az utóbbi időben azonban azt tapasztaltam, hogy a magyar színházak egyrésze anyagi zavarokkal küzd, éppen csak hogy tengődik, aminek sem a magyar kultúra, sem a művészet nem látja hasznát: rossz hatása kétségbevonhatatlan. Ezek után kénytelenek egymással különböző eszközök igénybevételével konkurrálni, egy-egy színház több városra is igényt tart, amelyeknek megszerzésére más társulatok is jogot formálnak, áskálódnak egymás ellen és közben mennek tönkre. Nem tudom, ezelőtt kaptak-e állami támogatást és talán az hiányzik, tény azonban, hogy ez a helyzet tarthatatlan és végül nem marad más hátra, mint azokat a társulatokat, amelyek nem tudják magukat fenn tartani, megszüntetni vagy összeolvasztani.

Azt megértem, hogy ott, ahol van magyar színházbajáró közönség, megmaradjanak a magyar színházak, de ahol nincsenek magyarok, mi szükség van magyar színházra, azt nem lehet megmagyarázni.

Eddig a miniszter nyilatkozata, melyben sok a helyes meglátás, de van számos tárgyi tévedés is. Így mindenekelőtt, hogy a közönségnek nem kell a magyar színház De igenis, nagy a szükséglet, csak hogy nem tudják megfizetni, mert horribilisek a helyárak az elképzelhetően nagy rezsi miatt. És miért nagy a rezsi? Az adó miatt. Nem kívánnak effektív támogatást a magyar színházak a kormánytól, csupán negatív pártolást, hogy például engedje el a magas adókat és rögtön 16 százalékkal lenne olcsóbb a színház. A színház a mai viszonyok között nemcsak szórakozóhely, hanem kulturintézmény is és nekünk magyaroknak hatványozott mértékben az.

Orosz delegátusok repülőgép-katasztrófája.

MILANO. Az olasz kormány kereskedelmi szerződést kötött a szovjetkormánnyal. A szerződést Della Toretta olasz külügyminiszter és Brouszki orosz delegátus aláírták.

Milano. Az orosz szovjetkormány kereskedelmi küldöttsége, amely Rómába látogatott az olasz orosz kereskedelmi szerződést repülőgépen utazott el az olasz fővárosból. A repülőgép a vihar következtében eredeti utirányából elsodródott és Toulon közelében lezuhant. Az orosz delegátusok közül ketten meghaltak. Az életbenmaradt oroszokat a touloni francia hatóságok letartóztatták, mert a repülőgépen bombákat és gépfegyvereket találtak.

Megszüntetik a valutadifferenciákat

(Egymilliárd aranydollárral Középeurópai Bank alakul.)

Az a nagy gazdasági válság, amely összeomlással fenyegeti a középeurópai államokat, nem hagyta érintetlenül a magas valutájú országokat sem. A háború után megindult erős munka óriási túltermelést eredményezett ezekben a gazdaságilag erősebb államokban, amelyek épp az abnormális valutadifferenciák miatt nem tudták termékeiket elhelyezni. Ennek a következménye egyrészt egyre növekedő munkanélküliség és üzembeszűntetés lett, másrészt a termelő államok gazdasági alapjainak erős megmegtámasztása, mert a befektetés rohamos növekedésével szemben alig kapnak ellenértéket. Ez az aggasztó helyzet különösen Amerikában éleződött ki s már oly fenyegetővé vált, hogy a tengerentúli pénzvilág kénytelen volt megmozdulni, nehogy a saját sulya alatt összeroppanjon. Vanderlip new-yorki milliárdos tegnapielőtt Berlinbe érkezett, ahol érdekes és nagyszabású pénzügyi tervet terjesztett elő a német nagytőkések

Konferenciáján. Vanderlip az amerikai Federal Bank mintájára meg akarja alapítani a középeurópai államok bankját. Az intézet egymilliárd aranydollár alaptőkéjének egy részét a leromlott valutájú államok fizetnék be, a többit Amerika adná. Az ércedezetre a bank ötmilliárd dollár értékű bankjegyet bocsátana ki s így meglehetne szüntetni a középeurópai államok valutaingadozását, mely lehetetlenné teszi az internacionális kereskedelem egészséges helyreállítását. A tervet általános helyesléssel fogadták. Megvalósításának egyetlen komoly akadálya, hogy a magas valutájú országok, melyek a konjunkturális gazdasági viszonyok folytán hatalmasan meggazdagodtak, nem kívánják, sőt ellenzik a valutarendezést. A konferencia bizottságot alakított amely tárgyalásokat kezd az érdekelt államok pénzügyi köreivel. Hír szerint a bank távoli célja az egy séges világváluta.

Szigoru kiviteli tilalom.

(Eltűnt az élelmiszer a piacról.)

Dr. Robu János főpolgármester ma fontos rendeletet bocsátott ki. Az utóbbi időben az aradi piacról eltűntek az élelmiszerek, amelyek legnagyobb részét Clujra szállították. Ennek következtében az élelmiszerek megmaradt csekély részének óriási módon felszokkott az ára. A főpolgármester ma elrendelte, hogy a tojás, füstölt hús, zsir, nyerssiradék, szalonna, mindenféle zöldség, káposzta, burgonya, liszt és gabonaművek Aradról szigorúan tilos. A főpolgármester a gabonaművek kivételét csak igen kivételes esetekben engedheti meg. A város megbízottal szigorúan fogják ellenőrizni a vasutat és az Aradról távozó kocsikat és ahol a kiviteli tilalomban felsorolt élelmiszereket találnak, a küldőket szigorúan az árdrágítási törvény alapján megühtetik.

Leszerelni!

(A nagyantant felhívása.)

LONDON. Kormánykörökből jelentik, hogy a nagyhatalmak felhívást intéznek a kisantantokhoz, a melyben követelni fogják a demobilizációt. A kisantant a felhívásnak eleget fog tenni.

PÁRIS. A nagykövetek értekezlete Benes cseh külügyminiszter jegyzékét tudomásul véve megállapította, hogy a Habsburgok trónfosztásának a magyar kormány részéről való kihirdetése a kisantantnak megadja a kívánt megnyugvást, hogy a magyar kormánynak az a biztosítása, amely szerint a trónfosztást proklamálni fogja, olyan helyzetbe juttatja a kisantantot, hogy a katonai készülődéseket megszüntesse a nagykövetek konferenciája elhatározta, hogy felszólítja a magyar kormányt, proklamálja a Habsburgok trónvesztését november 7-ig. Az értekezlet ezután az exkirály internálásával foglalkozott. Végül felszólítja Jugoszláviát, hogy Albániában, a

melynek pontos határait megállapítják, minden katonai művelettől tartózkodjék.

A legnagyobb merénylet

(Hamisított gyógyszerek forgalomban.)

A clujai népjóléti államtitkársághoz az utóbbi időben számtalan feljelentés érkezett, hogy ügynökök hamisított gyógyszereket hoztak forgalomba. Különösen a kész gyógyszerkülönlegességek tekintetében történtek nagyarányú csalások. Amint ez a nyomozás eredményeiből megállapítható volt. A hamisított gyógyszereket természetesen elkobozták, a forgalomba hozó ügynököket felelősségre vonják és amennyiben kiderül, hogy a készítményeket tudatosan és rosszhiszeműen hozták forgalomba, szigorúan meg fogják őket büntetni. — Megállapítást nyert, hogy Erdély különböző részeiben nagymennyiségű hamisított Neo-Salvarsant helyeztek el az ügynökök nagyobb részét orvosoknál. A család úgy derült ki, hogy a vérba elleni oltások teljesen hatástalanoknak bizonyultak, miután a készítményeket közönséges okkersárgával hamisították. A gyártmányok származását, miután lánckereskedők bocsátották azokat áruba, nem sikerült megállapítani. A népjóléti vezérigazgatóság szigorított rendszabályokat léptetett életbe a külföldről beáramló illegitím gyógyszerkereskedelem megakadályozására. Ezenfelül az összes külföldről beérkezett gyógyszereket állami laboratóriumokban vegyelemzésnek vetik alá, hogy megállapítható, van-e gyógyhatásuk és nem tartalmaznak-e káros vagy gyógyászati szempontból értéktelen anyagokat. A külföldről behozott gyógyszerkészítményeket csak a próbavizsgálat után lehet forgalomba hozni. A népjóléti államtitkárság tíz új laboratóriumot fog e célra felállítani. A laboratóriumokban olyan gyógyszereket is fognak előállítani, amelyeket eddig külföldről behozatal útján kellett beszerezni.

Letartóztatták Sándor szerb király egyik merénylőjét. Athén. A rendőrség letartóztalt egy Marinkovics nevű szerbet, aki részes volt a Sándor szerb király ellen júniusban elkövetett merényletben. Marinkovicsot kiadják Szerbiának.

HIREK.

Budapest nem mulathat.

Budapest. A belügyminiszter 8 napra eltöltött minden mulatozást. Holnap pénteken, a mikor a magyar nemzetgyűlés a trónfosztási törvényjavaslatot tárgyalja, az összes színházak és mozik zárva tartandók. Titos a zenélés még a magánházakban is, mert az egyesek mulatozásai ilyen komoly és a nemzet jelenére és jövőjére nagy jelentőségű időben sértik a nemzet lelkiállapotát.

— A görög királyné átutazott Aradon. Tegnap délután a görög királyné több szalonkocsiból álló különvonata futott be az aradi állomásra, ahol a királynét az aradi hatóságok vezetői fogadták. A vonat fél órai tartózkodás után továbbindult Teus felé. A királyné Sinajába utazik leányának Karoly trónörökös feleségének meglátogatására, akinek néhány nappal ezelőtt született az első gyermeke.

— Rascanu hadügyminiszter Aradon. Rascanu hadügyminiszter meguap az aradmegyei Cuisineun (Kisjenőn) a főnerecegi uradalomban rendezett vadászatot vett részt. A hadügyminiszter kíséretében voltak Aradról Radu Panou prefektus és Ardelean szenátor. A hadügyminiszter ma Aradra érkezett és ma en még a mai nap folyamán tovább utazott Bucuresibe. A hadügyminiszter aradi látogatása teljesen magánjellegű volt.

— Megint Nyugatmagyarország. Bécs. Az osztrák kormánynak az a szándéka, hogy a Nyugatmagyarországi kérdésben demarsot tegyen a nagyhatalmaknál és rámutasson annak szükségességére, hogy Nyugatmagyarországot, a Sopronban és vidéken tartandó népszavazás előtt meg kell tisztítani a felkelőktől. Ragaszkodik ahhoz, hogy Nyugatmagyarország meg a népszavazás előtt Ausztria birtokába jusson.

— Házaság. Engel Olga és Gábor Sándor f. hó 6-án vasárnap déli 12 órakor tartják esküvőjüket Löv sz. utca 16 szám alatti lakáson. (Minden külön értesítés helyett.)

— Portoroseban tárgyalnak. Róma. A portorosei konferencián a delegátusok a Körös vasuti egyezményről tárgyaltak. A program terjedelméről még nem alakult ki egységes álláspont.

— Keletgallia autonómiaja. Varsó. A francia kormány nyomást gyakorolt a lengyel kormányra Keletgallia autonómiaja érdekében.

— Kommunista-összeesküvés Lembergben. Varsó. A nemzeti rutén puccs alkalmából Lembergben a rendőrség messzeágazó kommunista-összeesküvést fedezett fel. Katonáság kerítette be a rutén székesegyházat, amelyben a kommunista-társaság ülésezett. A rendőrség összefogta a gyűlés résztvevőit.

— **A belügyminiszter házassága.** Bucuresti. Argotolanu belügyminiszter tegnap tartotta legszűkebb családi körben esküvőjét Boamba Valentinával, Breasta Doliban.

— **Utóbejelentési összehírás.** I. rendőrkörletben: november hó 5-ig bezárólag az eddig nem jelentkezettek. II. rendőrkörletben: november hó 5-ig bezárólag az eddig nem jelentkezettek. III. rendőrkörletben: F. hó 30-ig. Mig f. hó 31-től november 3-ig Str. Nicolae (Miklós-utca) végül 4-től november 5-ig bezárólag. **Legelősr.** Együttal felhívom a fent említett rendőrkörletek mindazon lakosait, akik mind-ezideig nem jelentkeztek, hogy a fentjelzett időn belül okvetlenül jelentkezzenek, mert az elkésztettek illetve nem jelentkezettek büntetettnek.

— **Új rend a lakáshivatalban.** Orezeanu táblabíró a lakáshivatal elnöke mindkét lakáshivatal főnökével egyetértőleg új rendet állapított meg a lakáshivatali hivatalos órák felosztásáról. Ezután kérvényeket minden munkanapon délelőtt fél 12 órától délután fél 2 óráig vesz át és iktat be a hivatal. Kedden és pénteken, ha egyébként ezekre a napokra ünnep nem esik, délelőtt 12-től 2-ig adnak a hivatalok felvilágosítást. Az új rend a legközelebbi hétfőtől kezdve lép életbe.

— **Malta első parlamentje.** London. Tegnap volt az első malta parlament ünnepélyes megnyitása, amelyen az angol trónörökös is részt vett. A malta kormány elnökévé Howard malta szenátort neveztek ki.

— **A fiumei Baross-kikötő.** Belgrad. Zanella Richárd a fiumei szabad állam elnöke ideérkezett, hogy a jugoszláv kormánnyal a Baross-kikötő ügyéről tárgyaljon.

— **Súlyos büntetések lopásért.** Az aradi törvényszék Bumbu Kovács Lajost az ismert notorius tolvajt, aki már többször megszökött az ügyészségről, ma délelőtt 5 évi fegyházra ítélte lopás büntetéséért. Bumbu Kovács Vaszilje ugyancsak hasonló büntetéseknél 4 évi fegyházra kapott.

— **Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak Részvénytársaság.** Ezzel közöljük, hogy a f. é. október hó 30-án megtartott közgyűlés határozatának megfelelően 1921. évi december hó 1-től kezdve az 1920. évi üzleti eredményből részvényeink után Aradon a következő osztalékok fizettetnek ki: 6 százalékos elsőbbségi részvények után: az 1920. évi osztalék fejében 69. és 70. sz. szelvények ellenében hat leu, 5 százalékos másodsorozati elsőbbségi részvényeink után: az 1920. évi osztalék fejében a 21. és 22. sz. szelvények ellenében 1 százalék osztalék kiegészítéssel hat leu. Törzsrészvényeink után: az 1920. évi osztalék fejében a 35. sz. szelvény ellenében hat leu, és pedig a társaság főpénztáránál vagy az Arad Csanádi Gazdasági Takarékpénztár r. tsg. pénztáránál Aradon. Kivételre kifizettetnek még: Budapesten a Magyar Agrár és Járaképbank r. tsg.-nál, Wienben Schoeller und Comp. banknál. Megjegyzés. Az 1920. december

hó 2-án kisorsolt 6 százalékos elsőbbségi részvények eddig be nem váltott 69. és 70. sz. szelvényei is fenti osztalékban részesülnek. Arad, 1921. október hó 30-án. Igazgatóság.

— **Duin apja egyezkedik.** Amsterdam. Duin Dánielnek a megszökött bécsi valutáspekulánsnak apja kijelentette a hitelezők igényeire, hogy azokra a magánadósságokra nézve, amelyek fiának üzleti ténykedéseiből származtak, hajlandó egyezkedni. Ezzel szemben a valutáspekulációkból származó differenciákból semmit sem hajlandó megfizetni.

— **Agyonütötte az apját.** Caine de sus Brád melletti községben Dávid Lázár odavaló gazdálkodó az apját szóváltásból kifolyólag bottal agyonverte. Az eset vizsgálására tegnap szállott ki a helyszínre Sommer Nándor vizsgálóbíró, Ghitta kir. ügyész és dr. Bradean Atanas megyei főorvos. A vizsgálat során kiderült, hogy Dávid Lázár és az öccse felesége, akik mindnyájan az öreg Dávidnál laktak, rossz viszonyban éltek egymással. Egymást állandóan rágalmazták s egy ilyen rágalom jutott el Dávid Lázár fiújához, amely szerint a felesége az apjával folytatott volna viszonyt. Dávid Lázár felelősségre vonta apját és a szóváltás hevében botot ragadott és azzal adig ütötte apjának fejét, amíg az öreg meg nem halt. A gyilkos gazdálkodót letartóztatták és beszállították az aradi ügyészség fogházába.

— **Öten — egy ellen.** A Diana-fürdő előtt nagy verekedés volt az elmúlt éjjel. Öt ember kihívta a fürdő tulajdonosát lakásából s azután késsel rátámadtak. Az erős embernek sikerült az öt támadót ártalmatlanná tenni s feljelentést tett ellenük a rendőrségen.

— **Természetes halál.** Tegnap boncolták fel Kövesdy József vágógyári műszaki tisztviselő holttestét mert édesapja feljelentést tett az ügyészségen ismeretlen tettesek ellen, hogy fiát megmérgezték. A törvényszéki orvosszakértők megállapították, hogy Kövesdy halálánál büntető esete nem forog fenn s tüdővérzés következtében természetes halállal halt meg.

— **Hatvan milliárd leu.**

Vida Aurél volt pénzügyminiszter a Vointa tudósítója előtt részletesebben nyilatkozott a valuta ügyéről. A valutaesés egyik legfőbb okát a belföldi termékek kivitelének a hiányában látja. Rámutatott az erdélyi fa, bor és háziállat kivitelének a hiányára. Feleltette a brassói cellulóze gyár esetét is, hogy ez az üzem 1500 vagyon cellulózet gyártott, de a kormány nem adott rá kiviteli engedélyt s így a gyár kénytelen volt üzemét korlátozni és munkásai egy részét elbocsátani. A szükségtelen behozatalokat is a valutaesés okozóinak mondotta a miniszter. Ismertette annak az 1 milliárd 200 millió frank értékű bonnak is az ügyét, melyet behozatalok fedezésére annakidején a liberális kormány bocsátott ki a külföldi piacokon. Ezeket a kincstári jegyeket se meg nem hosszabbították, se kamataik megfizetéséről nem gondoskodtak. A frank névértékére szóló kincstári jegyeket a tulajdonosok másfél lejért rázták le magukról; viszont az állam frankkal tartozik, ami különbözetben most 8 milliárd leinyi összeget jelent. A mostani kormány gazdálkodása

alatt még további 3 milliárd arany lejjel, vagyis a mai papírpénzben 60 milliárd lejjel emelkedtek Románia külföldi tartozásai.

Utban a száműzetésbe

Madeirára internálják az exkirályt

LONDON. Az antant hatalmak tárgyalásokat folytatnak Portugáliával Károly exkirálynak Madeira szigetére való internálásáról. A portugál kormány belegyezését attól teszi függővé, hogy az őrizéssel antant csapatokat bizzanak meg és az internálásból Portugáliára anyagi terhek ne származzanak. Az antant más fontos kötelezettségeket is lesz kénytelen vállalni, miről ez idő szerint közlések nem tehetők.

BELGRÁD. A Gloworn angol ágyúszád Károly exkirályt és a volt királynéval tegnap éjszaka elhaladt a Duna jugoszláviai vonalán. Ezen az uton két jugoszláv őrnaszád kísérte, Orsovánál pedig román monitorok vették át az angol naszád kíséretét és ezek követik egészen Galacig.

BELGRÁD. Tegnap éjjel Belgradnál elhaladt az angol ágyúszád fedélzetén Károly exkirály és feleségével. Az ágyúszádot a jugoszláv határtól egész Negotinig két jugoszláv monitor kíséri.

— **Gyermekgyilkosság.**

(Varjak egy csecsemő holttestén.)

Baia de Cris (Körösbánya) mellett a Körösparton egy jól fejlett ujszülött fiúgyermek hulláját találták. Az esetről jelentést tettek az aradi ügyészségnek, ahonnan Sommer Nándor vizsgálóbíró. Ghitta kir. ügyész és dr. Bradean Atanas megyei főorvos utaztak ki a helyszínére. A vizsgálat megállapította, hogy a gyermek hulláját a mezőn dolgozó parasztemberek találták meg, akik arra lettek figyelmesek, hogy a Köröspartján egy pont felett a varjak megszámlálhatatlan tömege röpködött. A mikor oda mentek, azt látták, hogy a varjak egy csecsemő hulláját lepik el. A vizsgálat még megállapította azt is, hogy az ujszülött gyermeket, aki élve született, néhány órák korában tette ki a lelketlen anyja a folyó partjára. A csendőrség megindította a nyomozást.

— **Tilos a koldulás.**

(Életbe lépett az új törvény.)

A múlt hónap 14-én lépett életbe a csavargási, koldulási és gyermekvédő törvény, amely ma érkezett le a városhoz. A törvény szerint a csavargás és koldulás szigorúan tilos és ezt az állam által kijelölt bizottság fogja ellenőrizni. A város köteles kantinokat vagy népkonyhákat felállítani, ahol a teljesen rokkant, munkaképtelen,

jövedelem nélküli egyéneket fogják ételmezni. Ezek fenntartására az állam segélyt ad a városnak. A csavargókat és koldusokat razziaik alkalmával összegyűjtik és azok, akik munkaképesek, dolgozni kötelesek. Azokat pedig, akik nehezebb munkára nem alkalmazhatók, a bizottság elősegíti, hogy házással, rövidárú árúsításával vagy cipőtisztítással foglalkozzanak. Az illetők a bizottság által kiadott plaketteket fognak viselni igazolás céljából. A törvény megszegőit szigorúan büntetik.

LEGUJABB.

(Az első transzport Oroszországból.)

Berlin. Nyolcszáz magyar tiszt érkezett ide Oroszországból. Csütörtökön utazott tovább az első fogoly transzport Budapest felé.

(Magyarország ne fizessen.)

Bécs. A kisantant mozgósítási költségeinek kérdésében a nagyantant ragaszkodik eddigi álláspontjához. A budapesti kormány lojalitás magatartásával szemben méltánytalan volna a puccskíséret pénzügyi következményeiért a magyar népet tenni felelőssé.

Páris. A francia kormány megvan róla győződve, hogy a kisantant a legközelebbi napokban a Habsburg ház trónfosztásának kihirdetése után el fogja rendelni a leszerelést.

(November 8.)

Páris. A Havas ügynökség jelenteti: Az a haladék, amelyet a magyar nemzetgyűlésnek adtak a Habsburg trónfosztásának kimondására, nem november 7-én, hanem november 8-án telik le.

Közgazdaság.

A valutapiac.

Zürichi nyitás: Berlin 275, Newyork 538, Milanó 2175, Prága 515, Budapest 60, Zágráb 165, Bucuresti 320, Bécs 22, osztrák lebelyegzett korona 14.

Budapesti nyitás: Napoleon d'Or 2600, dollár 858, lira 3525, osztrák korona 1875 leu 536, sokol 804, dinár 1015, márka 366.

Bécsi magánforgalom: Kifizetések: Prága 4450, Budapest 575, London 18900, Bucuresti 2875, Milanó 18500, Svájc 88500, Berlin 23875.

— **A csehszlovák áruért nem kell luxusadót fizetni.** A csehszlovákiaival kötött kereskedelmi szerződés kocsz szállítása fejében bizonyos mennyiségű cseh áru behozatalát engedi meg. A csehszlovák kereskedők a magas román vámok miatt illuzóriusnak tartják a szerződésben részükre biztosított kedvezményt és kormányintézkedést kértek. Bucurestből jelentik, hogy Titulescu pénzügyminiszter tegnapi rendeletével a cseh áruk luxusadóját elengedte és újabb szerződésről tárgyal a prágai kormánnyal.

A magyar abszolutizmus története.

(Berzeviczy Albert munkája.)

BÉCS, Berzeviczy Albert néhány napig Bécsben tartózkodott, ahol a volt udvari és külügyminiszeri levéltárban végzett kutatásokat. Elutazása előtt a kiváló tudós egy hírlapíró előtt ezeket mondotta:

— Most egy nagy történeti munkán dolgozom, melynek címe: „Az abszolutizmus kora Magyarországon.” Három kötetre tervezem a munkát, az első kötet körülbelül már készen is van, husz ívnek a korrektúrájával is elkészültem már, a körülbelül 30 éves könyv november hó folyamán valószínűleg megjelenik. Ebben a könyvben a politikai eseményeket tárgyalom 1853. elejéig. Nem szigorúan időrendben foglalkozom az eseményekkel, bizonyos hézagok vannak az irodalmi, művészeti, gazdasági, társadalmi viszonyok rajzát külön fejezetekbe foglalom. Ezek a második kötetben jelennek meg. Az egész munka az 1849-től 1865-ig terjedő eseményeket foglalja magában. Hogy mikor leszek vele készen, azt igazán nem tudom megmondani. Még évek munkája szükséges hozzá — sokáig kell hozzá élnem, de remélem, hogy befejezem. Ennek a korszaknak a története nagyon aktuális most, mikor szintén lalán még súlyosabb csapások alatt nyögünk. Tanulságot meríthetünk ennek a múltnak eseményeiből. Kutatásaim egy részét a bécsi levéltárakban végeztem, most is ezért jöttem Bécsbe. Azelőtt is minden évben Bécsben dolgoztam pár hétig ezen a munkán. A volt udvari és külügyminiszeri titkos levéltárak ma már mindenkinél rendelkezésére állanak, de én dolgozhattam ott már évekként ezelőtt is, még boldogult Ferenc József idejében, ő megengedte nekem, hogy korlátlanul kutathassak az ölyenes évek egész anyagában, olyan anyagában, amely mindenki más számára szigorú zár alatt volt. Reám bízta azt, hogy mit hozok nyilvánosságra ebből az anyagból.

A szerkesztésért

KAROLY JÓZSEF
felel.

NYILTÉR.

Az ezen rovat alatt közöltékert nem vállalunk felelősséget.

A román kormány 8066. számú rendelkezéssel működésünket további 1 hónapra vagyis 1921. november 27-ig meghosszabbította, időt adván ezáltal a mostani viszonyokhoz való átalakulásra. A fenti időpontig tehát a régi alapon működhetünk. Ezt kívánjuk feleink megnyugtatóására minden ellenkező hírről szemben közölni. 4313

Első Magyar Általános Biztosító Társaság
Házai Általános Biztosító Részv. Társ.
Hungária Általános Biztosító Részv. Társ.

Felhívás!

Miután Nagy Sámuel-féle Strada Aurel Vlaicu 1. szám alatt levő fűszerüzletet átvettém felhívom az esetleges hitelezőket, hogy követeléseiket nálam 8 napon belül jelentsék be, mert későbbi felszólamlásokat nem veszek figyelembe. 4318

TÖRÖKLAJOS,

Calea Radnai-ut 18. I. em.

Gyümölcsfák

minden fajban kaphatók:

NIEMETZ faiskolájában

Timisoara, 4307

III., Strada Coroana (Korona-utca)
25. szám. Telefonszám: 135.

KONYHABERENDEZÉSEK

szép kivitelben, mindennemű butorok és választékban raktáron. Egyes darabok, mint teljes berendezések mérésékelten kaphatók. Üzletberendezések jutányosan eszkozölhetnek: **CZIRKÁL** Arad, Bul. Regale Ferdinand 7. (Boros Bóni-tér) 7. Telefon 584. 4243

Wanderer

gyártmányu
autó teljes
felszerelés-
sel, kitűnő

gummikkal eladó. Cim Autom obilia, Arad,
Moise Nicoara (Petőti-utca) 11. 11104

Grossmann Sándor

bőrkereskedése, Timisoara.

Fabrika Páva-utca. Telefon 226.

Óriási talp és felsőbőr készletek még olcsó árakkal. (Bel- és külföldi árak.)

A Ronner Testvérek Cluj bőrgyár gyártmányait készpénzért gyári áron adom. 4293

ÁRLEJTÉSI HIRDETMÉNY.

Arad t. h. j. f. város gazdasági széke 1922. évre szükséges könyvkötői munkálatok iránt folyó évi november hó 14-én délután 4 órakor a városháza emeletén gazdasági hivatal 104. számú helyiségében árlejtést tart.

Bánápenzül leteendő 2000 lei készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésen részt lehet venni írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyújtandók be s csak akkor vételnek figyelembe ha azokhoz a bánápenz is mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad t. h. j. f. város gazdasági széke 1921. évi október hó 31-én tartott üléséből

Gazdasági szék.

ÁRLEJTÉSI HIRDETMÉNY.

Arad t. h. j. f. város gazdasági széke 1922. évre szükséges nyomtatványok szállításáért folyó évi november hó 14-én délután 4 órakor a városháza gazdasági hivatal 104. számú helyiségében árlejtést tart.

Bánápenzül leteendő 2000 lei készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésen részt lehet venni írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyújtandók be s csak akkor vételnek figyelembe ha azokhoz a bánápenz is mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad t. h. j. f. város gazdasági széke 1921. évi október hó 31-én tartott üléséből

Gazdasági szék.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetési ára 75 bani.

Vastagabb betűvel 1 lei 50 bani.

A vastagabb betűvel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

Hirdetéseket délután 5 óráig veszünk fel.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

A legkisebb hirdetés ára 10 szóig 7 lei 50 bani.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

TISZTAMULTU ifju hölgy gazdag ur-ember támogató barátságát óhajtja. — „Mese” jeligen a kiadóhivatalba. 4315

FÜGGETLEN, fiatal urinő Aradra bejáró vidéki ur támogató barátságát keresi. Levelet jelezve a kiadóhivatalba kér „Téli regé” jeligére. 4316

Alkalmazás.

MINDENES leány azonnal vagy november 1-re felvétetik Strada Consistorului (Batthyány-utca) 23. 200

MODERN lámpaernyők készítését olcsón vállalom Cim a kiadóban. 700

DEUTSCH sprechendes besseres Mädchen für alles per sofort gesucht. Bentia Str. Horia (Széchenyi-utca) 2. I. Stock. 4309

MAGYAR-NÉMET gyors- és gépirónó azonnali belépésre keresetnek Bing Ede céghez, Arad. 4317

LEVELEZŐT román-magyar-német nyelvismerttel bírót keresünk. „Levelező” című ajánlatokat Wallinger hirdetője továbbítja. 11235

UTAZÓKAT vas, fém és gépszakmában jártasakat Románia területére keresünk. Nyelvismeretekkel bírók előnyben. Kellő referenciákkal rendelkező egyének „Vas szakma” jeligés ajánlatát Wallinger hirdetője továbbítja. 11235

FÜGGÖNYÖK, ágyterítők himzését olcsón és gyorsan vállalom. Cim a kiadóhivatalban. 4319

FAGETI postahivatalnál jól táviratozó kiadó azonnali felvétetik. Fizetés meg-egyezés szerint. Szokolj postamester. 4290

Vétel és eladás.

GRAMMOFON óriási, kitűnő hangú és gyártmányu nagyszámú művész lemezekkel eladó Piata Imperatul Traian (Attila-tér) 2. I. 4. 4296

BÉCSI kezyük, harisnyák gombok, himzések, övek érkeztek STRASSER divatáruházába szemben a Lutheránustemplommal. 4311

AZ EST ÉS A NAP összes számai a mozgósítás kezdetétől sorrendben eltéve eladó. Piata Imperatul Traian (Attila-tér) 2. I. 4. 4297

SZALONSZÖNYEG 4 méter hosszú, 3 méter széles, haboru előtti minőségű, világos színű eladó Vicentin Babes (Kiss Ernő-utca) 9. I. emelet. 11235

JÓKARBAN, levő férfi télikabát, 38-as női félcipő eladó. Megtekinthető déli órákban Str. Consistorului (Batthyány-utca) 29 földszint 2. 4300

SZALON öltöny majdnem új köcsömetre eladó Strada Mume de aur (Aranykéz-utca) 20. 906

VARRÓGÉP szalngarnitúra, fehérnemű, festmények, keretek üveggel, porcellán edények, huzler, karnisok, konyhakredenc, üvegezett szekrény Piata Catedrala (Thököly-tér) 5a) udvarban. 4321

VERT bronzasztal bowlévederrel, üvegezett és poharakkal eladó. Bővebbet Keler hírlapíródában. 11104

BUTOR, Ebédli és hálószobák olcsó árban kaphatók Wiegandfeld butorraktár, Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca.) 4836

VEHET, eladhat cserélhet modern és régi műtárgyakat, képeket, szobrokat, szőnyegeket, porcelánokat, antik butorokat a Szépművészeti Szalonban Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 29. Oratóy-palota. Bekapcsolt telefon 333. szám. 11031

EZÜSTÖT szőnyegeket legmagasabb árban vesz Salon Artistique Bul. Regale Ferdinand (Andrássy-tér) 20. 11045

MAGYAR FESTŐMŰVÉSEK VASZNAI Herer, Heyer, Czencz, Telkessy, Nádler, Markó, Szepesi-Kuszkó, Béli, Vörösi, Papp S., Mousson, Zorkóczi, Nógrádi, Szász, Juszkó, Berkes, Peske, Németh, Bánsági, Basch, Beregi, stb. stb. eladók Piata Imperatul Traian (Attila-tér) 2. I. 4. délután 5—7-ig. 4295

FÜSTÖLT tölgy ebédli eladó. Str. Nicolae Grigorescu (Munkácsy Mihály-utca) 3. emelet 17. 4300

VASHORDÓ, vízüveg, utazó, bunda eladó Strada Dimitrie Raicu (Andrássy-utca) 10. 4320

Ingatlan.

MODERN HÁZ szonai elfoglalható 2 szobás lakással eladó Str. General C. Coanda (Borona-utca) 44. 4316

ELADÓ két utcára szóló modern ház átvehető 4 szobás lakással Str. Consistorului (Batthyány-utca) oldalon 36 méteres front beépítetten. Megtekinthető délután 11—1-ig délután 3—5-ig Str. I. P. Deseanu (Révay-utca) 12. szám. 4322

STRADA SAVA RAICU (György-utca) 101. számú ház eladó. 4323

SZÁZ HOLDAS tanya megvételre keresek. Címét a kiadóban ár és hely megjelölésével kérem 8888 számra. 4324

Üzletek.

MUSZ év óta fennálló jóforgalmu üzlet elfoglalható lakással repatriálás végett sürgősen eladó. Özv. Herzog Györgyné, Arad Strada Miron Costin (Gróf Leiningen Károly-utca) 6. 4312

VASUTNAL LEVŐ jóforgalmu vendéglő és szálloda eladó. Felvilágosítást szívesen fogad el Klein Miksa Boulevardul Regale Ferdinand 8. 4310

Különféle.

RAKTÁRNAK és irodának alkalmas udvari helyiséget bérevelésre keresnek. „Magas bér” című ajánlatokat Wallinger hirdetője továbbítja. 11236

APRÓHIRDETESEKET az Aradi Közlöny részére felvesz Wallinger István hirdetésfelvételi irodája Str. S. Brancovici (Lázár Vilmos-utca). „Kelet” hírlap eláruló és hirdetés felvevő irodája Str. Alexandri (Salacz-utca) 1. Házsz. ügyvédsége Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 2. és Mandul, Boulevardul Regale Ferdinand I. (Boros Bóni-tér) 15. szám alatti papírüzlet. Szírmal adásvételi irodája, Strada Tribunal Azenle (Damjanich-utca.) 14.

Átköltözéseket

helyben és vidékre nyitott és zárt butorszállító kocsikkal felelősség mellett pontosan és olcsón teljesít:

Éliás Lipót Fia

szállító, Arad, Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 36. sz. Bekapcsolt telefon 250. sz.